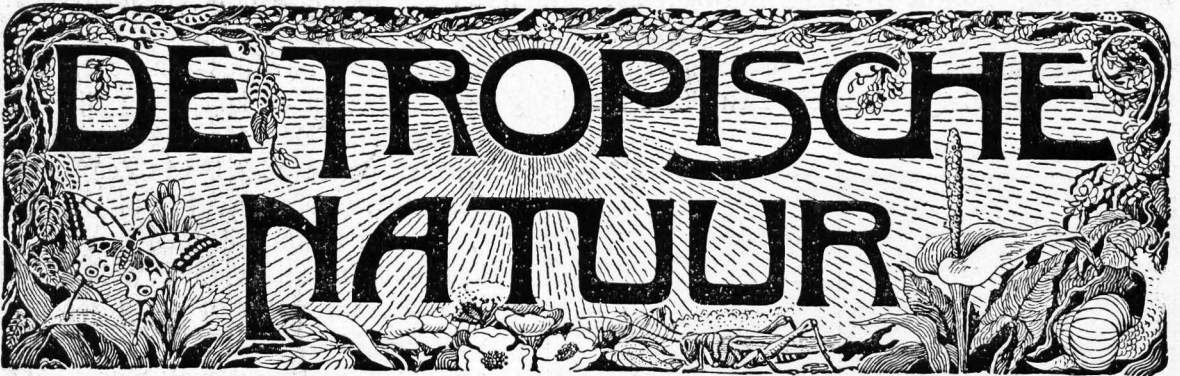

J.F.

Redactie:

J. W. A. VAN WELSEM, *Lembang.*
 S. LEEFMANS, *Buitenzorg.*
 Dr. D. F. VAN SLOOTEN, *Red.-Secretaris.*
Bataviasche weg 8 pav. Buitenzorg.

Levend en Dood Materiaal:

Dr. D. F. VAN SLOOTEN, *Buitenzorg.*

Vaste Medewerkers:

C. A. BACKER.
 DR. H. C. DELSMAN.
 Dr. W. DOCTERS VAN LEEUWEN.
 EDW. JACOBSON.
 J. C. V. D. MEER MOHR JR.
 P. A. OUWENS.
 J. SYBRANDI.

Correspondent voor Nederland:

Prof. DR. W. ROEPKE, *Wageningen.*

Prijs per jaar f 8.50 — Leden der N. I. N. H. V. ontvangen het Tijdschrift gratis.

UIT MIDDEN-BORNEO.

Ongeveer drie jaar geleden kwam ik op een van mijn reizen naar het bovenstroom-gebied van de Kapoeas of Kleine Dajak-rivier voor een kleinigheid — n.l. een handvol tabak — in het bezit van een schedel, waarvan de bezitter beweerde, dat die afkomstig was van een diersoort, welke veel overeenkomst vertoont met den *kidang* (*Cervulus muntjac* ZIMM. = *Muntiacus muntjac* ZIMM.), echter veel kleiner is en slechts iets grooter dan de *pelandoek* of *kantjil* (*Tragulus javanicus* GMEL. = *Tragulus javanicus* OSB.). De kleur van het dier zou gelijk zijn aan die van den *kidang*, maar met witte overlangsche strepen op den rug. Juist door die overeenstemming in kleur noemt de bevolking het bedoelde dier „*palis krahau*” (van *palis* = ongeluk afwerend en *krahau* = *kidang*). De dajak van Midden-Borneo kent n.l. aan huid- en skeletdeelen van dezen *palis krahau* een groote onheil-afwerende kracht toe.

Als iemand er op uit trekt, hetzij om handel te drijven of om boschproducten in te zamelen, of ook om een ladang aan te leggen en hij hoort onderweg den roep van een bepaalden vogel, dan doet hij verreweg het verstandigst om maar terug te keeren, want al zijn goede plannen loopen toch in de war. Heeft hij echter toevalligerwijs een stukje been, schedel of huid van zoo'n *palis krahau* bij zich, dan behoeft hij hoegenaamd niets te vreezen. Alles wat hij te doen heeft is een paar takken van een boom te kappen ter lengte van 2 à 3 voet en die links of rechts van den weg in den grond te steken, al

naar gelang van de richting vanwaar het geluid van den ongeluk-voorspellenden vogel kwam. Onder dezen „pagger” begraaft hij dan een botje of een stukje huid van den palis krahau—natuurlijk onder het prevelen van de noodige bezweringsformules—en de zaak is gezond. De reiziger behoeft zich thans niet bang meer te maken en kan rustig zijn reis voortzetten. Dezelfde eigenschappen bezitten de beenderen van den „palis badjang”, waarover straks meer.

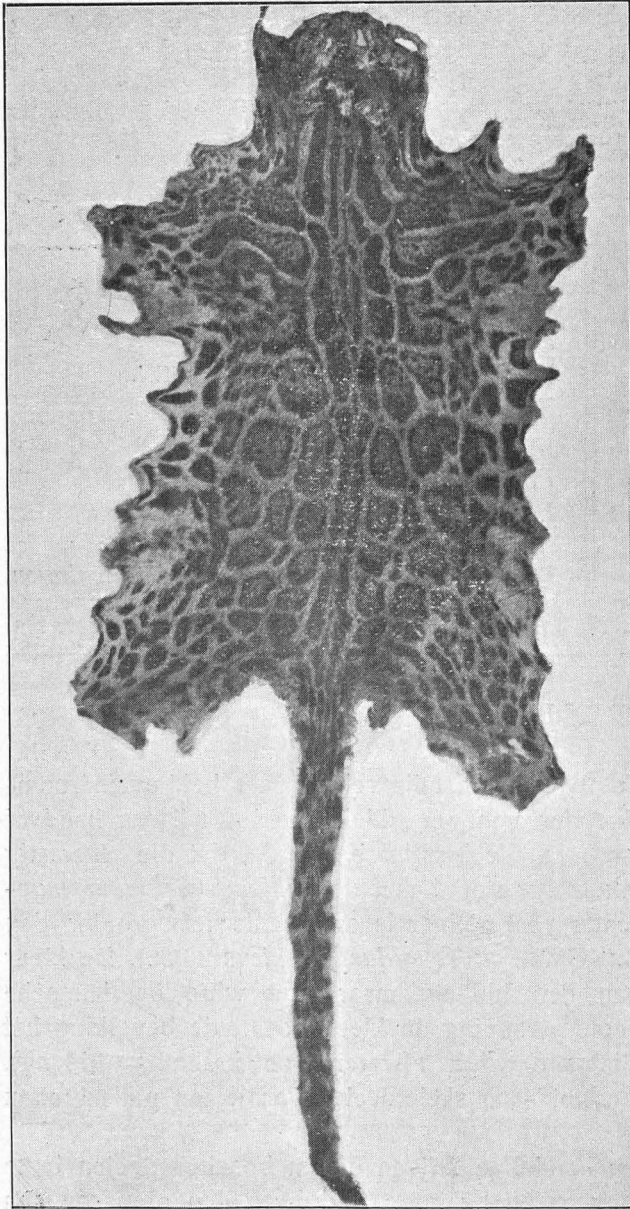

Fig. 1. Nevelpanter.

Het kwam mij, toen ik dit verhaal voor het eerst vernam, wel eenigszins vreemd voor, dat men zoo grif voor een kleinigheid afstand deed van een dergelijk waardevol object. Het scheen echter, dat men nog genoeg botjes in voorraad had.

Jammer genoeg bleek de schedel, waaraan ik zoo goedkoop gekomen was, beschadigd; dies loofde ik een premie uit voor dengene, die mij een ongeschonden huid met schedel van zoo'n palis krahau kon bezorgen. En werkelijk kwam ik dan ook na een tijdje in het bezit van een huid, die men mij voor de huid van een palis krahau versleet. Later verzekerden bekende jagers en ouden van dagen mij echter, dat ik erin gevlogen was en dat de bewuste huid er een was van een jong exemplaar van den gewonen krahau. Veel wijzer was ik dus nog niet geworden. Eerst op mijn jongste tournee kreeg ik de gewenschte huid, waaraan de schedel nog vastzat, in handen. Dit was „betoel betoel” de huid van een palis krahau, zoo verzekerde men mij overal waar ik inlichtingen inwon. De huid met een lichtgele vlekken-teekening op den rug was afkomstig van een exemplaar, in kampong Toembang Habaoen gevangen. Ik wilde er echter meer van weten en om mij de noodige zekerheid te verschaffen, stuurde ik de huid aan de Redactie der

Tropische Natuur, die hiervoor de hulp

inriep van Dr. DAMMERMAN, den Chef van het Zoölogisch Museum en Laboratorium te Buitenzorg, die zoo vriendelijk was het volgende te berichten: „De beide gevlekte huiden houd ik voor die van jonge kidangs. Ook hier op Java houdt men deelen van

deze jonge, gevlekte dieren voor geneeskrachtig of geluk-aanbrengend, vooral als het nog ongebooren dieren zijn. Later verdwijnen de vlekken, zooals ook aan de oudere huid te zien is. Het is wel merkwaardig, dat noch VAN BALEN noch BREHM het voorkomen van gevlekte jongen bij den kidang vermelden; in enkele oudere werken, staat dit echter wel opgegeven". Hieruit zou dus volgen, dat de palis krahau der dajakkers van Midden-Borneo eigenlijk niets anders is dan een jonge kidang. Weliswaar komt op Borneo nog een andere kidang-soort voor n.l. de *kidang koening* (*Cervulus phaeharicus* KOHLBR.), maar de huid van den kidang koening is veel lichter van tint en meer oranje dan die van den gewonen kidang.

Zooals ik hierboven reeds opmerkte, is bij de bevolking alhier ook een dier bekend onder den naam van „palis badjang” (badjang = hert). Dit dier moet volgens zeggen veel grooter zijn dan een kidang, doch de kleur van een hert (*Rusa unicolor equina* CUV.) hebben, maar met witte vlekken op den rug.¹⁾

Is — naar analogie van het voorgaande — de palis badjang misschien het jong van een hert?

De nevelpanter (*Felis nebulosa* GRIFF.) komt hier voor onder den naam „hang koelich bamban” of „hangkoelich diroeng”. Zekerheid geven de inlichtingen niet, vermoedelijk omdat het dier zoo zelden gevangen wordt. De huid in fig. 1 afgebeeld is afkomstig van een exemplaar, gevangen in de buurt van kampong Tewah. Uit het bosch opgedreven door honden, wilde het dier zich redden door in een boom te klimmen, waar het evenwel met lanssteken werd afgemaakt.

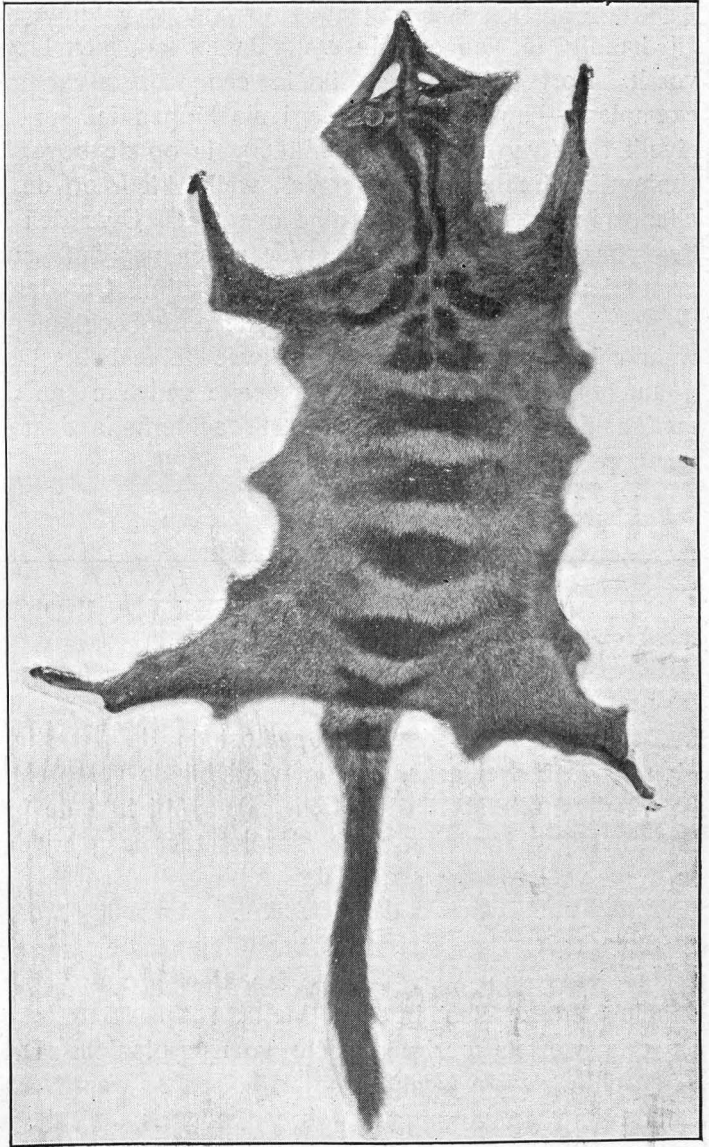

Fig. 2. Zebra-civetkat.

¹⁾ Volgens KAUFFMANN zijn de jongen van *Rusa unicolor* (althans van de varieteit, die in Boven-Burma voorkomt) dikwijls zwak gevlekt. (Red.)

De mooie zebra-civetkat (verg. de in fig. 2 afgebeelde huid) maakt het in Koeala Koeroen den kippen nogal eens lastig. Op een nacht, dat er wederom veel lawaai in het kippenhok gemaakt werd, ben ik er op uit getrokken om te trachten den kippendief (dievegge moet ik eigenlijk schrijven) zoo mogelijk levend te pakken te krijgen. Geruimen tijd kon ik haar met mijn reflector-lamp observeeren. Bij het loopen hield zij voortdurend haar kop omlaag, alsof zij alles op haar weg wilde beruiken. Krekels en sprinkhanen wist zij handig te vangen. In VAN BALEN kan men lezen, dat zij zich ook wel met vruchten voedt. Kort geleden heb ik in een van de kampongs aan de Miri-rivier een tweede exemplaar — ook al gesignaleerd als kippendief — neergeschoten. „De kleur van de zebra-civetkat (*Viverra Boiei* S. MÜLL.), is op de bovendeelen geelachtig grijs, van onderen eenigszins lichter, vuil okergeel, welke kleur op de ledematen, vooral naar de voeten toe allengs in het geelachtig-bruine overgaat. Over den rug loopen 5 à 7 groote, zwart-bruine dwarsbanden, die tot ongeveer de zijden van het lichaam reiken en door de heldere, lichte grondkleur van elkander gescheiden zijn. Op den hals bevinden zich eveneens twee zwart-bruine strepen, die achter de ooren beginnen en vandaar tot de schouders loopen, waar zij zich aan weerszijden met twee kleine dwarsstaande zwart-bruine vlekken vereenigen.” „Aan het bovineinde van het eerste gedeelte van den staart ziet men eveneens onregelmatige dwarsbanden; de grootste achterhelft daarvan is bruinzwart”. . . . (VAN BALEN, Dl. I, pag. 338).

Koeala Koeroen, 1921.

BR. v. GR.

AEGINETIA INDICA L.

(Vervolg).

Nog niet voldoende opgelost is de kwestie, hoe de *Aeginetia* verbreid wordt. Men beweert wel eens, dat de wind bij de verspreiding een groote rol zou spelen, omdat de zaadjes uiterst fijn en licht zijn. Mij lijkt de juistheid dezer stelling aan veel twijfel onderhevig. Groeien *Aeginetia*'s niet zeer laag bij den grond en tusschen andere gewassen in, die veelal hooger zijn dan zij zelf? Voorts zijn *Aeginetia*'s doorgaans planten van terreinen met een zoodanig vochtigheidsgehalte, dat de uitdroging van den bodem niet zoo sterk is, dat geregelde verstuiwingen plaats vinden. Een veel voornamer factor is zeker het regenwater, dat de op den grond verstrooide zaadjes in de aardspleten kan spoelen en ze zoo in onmiddellijke aanraking, of ten minste nabijheid kunnen brengen van de wortels der vereischte voedsterplanten. Deze aan wisselvalligheden onderhevige verspreidingswijze is alweer niet de eenige waarover de plant te beschikken heeft. Zoo is een andere de vorming van broedknoppen, dat zijn verdikte of gezwollen lichaampjes, in ons geval een soort knolvormingen, die een zekere rustperiode kunnen doormaken, om op het gunstige moment uit te botten of zelfs tenslotte een zelfstandig leven te beginnen. Om duidelijk te maken waar en hoe deze broedorganen ontstaan, moeten wij even de ontwikkeling der *Orobanchaceae* in 't algemeen aanroeren.

Zoodra een zaadje ontkiemd is en het kiemplantje in aanraking is gekomen met het wortelstelsel van de vereischte voedsterplant, boort het zich daarin naar binnen door middel van zuigwortels of haustoriën (afgeleid van haustor = zuiger). Het deel dat binnen dringt en dat men als de eigenlijke wortels moet beschouwen, zij het dan ook onherken-